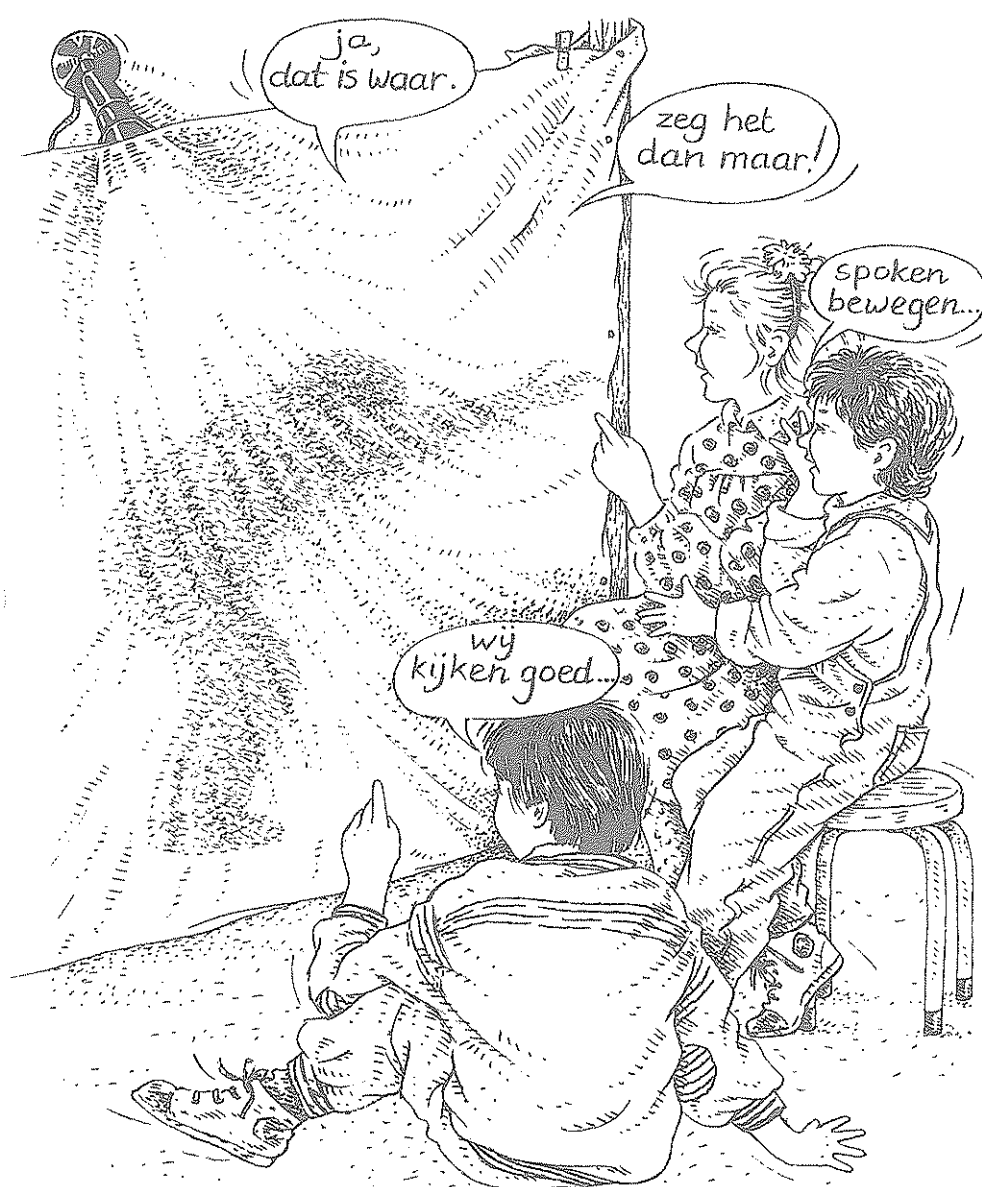

Allerlei manieren van bewegen komen in deze suggestie aan de orde. U hangt een groot wit laken op in de klas met een sterke lamp erachter. Een voor een mogen de kinderen achter het laken een zelfgekozen beweging uitvoeren. Ze zijn spoken die op het middernachtelijk uur rondwaren. Niet één spook beweegt op dezelfde manier als een ander!

Een van de spoken gaat op pad! De andere kinderen zien de schaduw en moeten raden welke beweging het is. 'Spoken bewegen,' klinkt het hierbij, waarop het spook zegt: 'Ja, dat is waar.'

Springen, huppelen, vliegen, zwemmen, kruipen, koppeltje duikelen, lopen, rennen, sluipen, dansen, trekken, glijden... 'Wij kijken goed.' Welke beweging maakt het spook? Hoe noem je dat? Kun je ook zien wie het doet? 'Zeg het dan maar!' antwoordt het spook. Het gaat er ook om dat nuances goed uitgebeeld worden: huppelen en dansen moeten duidelijk van elkaar verschillen, lopen en rennen ook. Als het de kinderen zelf niet lukt om de verschillen duidelijk te laten zien, doet u het een keer voor. De bewegingen die getoond worden, mogen steeds moeilijker zijn.

Lopen en springen zijn eenvoudig te herkennen bewegingen; moeilijker wordt het, als je krom gaat lopen als een bejaard spook of als je wegrent als een spook dat bang is.

Situatie

Spelles

Speelzaal

Bedoeling

Kennis en beleving van het eigen lichaam (via directe ervaring, waarneming of voorstelling) (13.1).

Materiaal

Wit laken.

Sterke lamp (diaprojector, spotje).

Organisatie

U hangt het witte laken zo op dat er een lamp achter kan staan en de kinderen zich vrij tussen lamp en laken kunnen bewegen.

Probeer u tijdens de introductie vooral een echt griezelige spooksfeer te scheppen.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Het leren kennen en benoemen van verschillende bewegingen die je met je lichaam kunt maken staan centraal.

De betekenissen nuances moeten ook gekend worden.

U zet een bakje met kikkervisjes op de ontdektafel; kleine, bolle kikkervisjes die in het water zwemmen met behulp van hun staartje. Met deze kikkervisjes vangt u de aandacht van de kinderen voor het onderwerp: hoe bewegen dieren zich voort? De kinderen kijken goed naar de kikkervisjes en vooral naar de kleine staartjes. Ze reageren op wat ze zien: 'Ze zwemmen tegen elkaar aan.' of 'Het staartje kronkelt op en neer.' en 'Het visje kan heel hard zwemmen.' U vertelt hoe de kikkervisjes zich zullen gaan ontwikkelen tot kikkers; dat ze achter- en voorpootjes zullen krijgen en daarmee (behalve zwemmen) ook zullen kunnen springen. Hebt u een wandplaat hierover bij de hand? Na een tijdje kunnen de visjes zich dus op een andere manier voortbewegen. U laat de waterbak nog een poosje in de klas staan, zodat de kinderen kunnen ontdekken hoe de kikkervisjes veranderen.

Na deze introductie gaan de kinderen in groepjes (vier à vijf) aan hun tafels zitten. Elk groepje krijgt vier à vijf dierenplaten (een vis, een vogel, een reptiel en een of twee zoogdieren) en daarbij een tweeledige opdracht:

Hoe bewegen de dieren op de afbeeldingen zich voort (hoe gaan ze vooruit)? Hoe noem je dat?

Waarmee doen ze dat (met vleugels, of poten, of vinnen)?

Hierna wordt opnieuw een kring gevormd en brengen de groepjes verslag uit, bijvoorbeeld:

Deze aap klimt en klautert in bomen; hij heeft sterke armen en benen om zich vast te houden aan de takken.

Dit wormpje glijdt door het zand onder de grond; het heeft geen pootjes.

Ieder kind uit het groepje kan hierbij een plaat toelichten. U kunt, rekening houdend met het niveau van het kind, vragen stellen als:

Kun je voordoen hoe het diertje beweegt?

Hoeveel pootjes of vleugels heeft het dier?

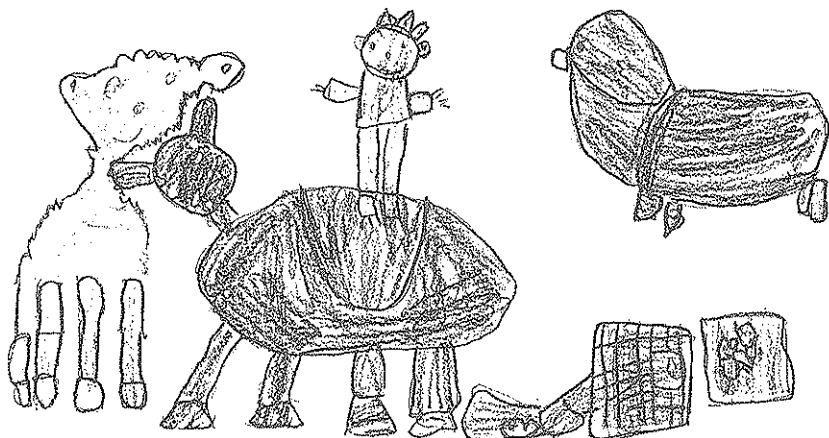
Hoe heet de manier van bewegen precies?

Gaat het dier langzaam of snel vooruit?

Beweegt dit diertje op dezelfde manier als de diertjes op de andere platen?

U beëindigt het gesprekje door iets te vertellen over hoe dieren zich in de lucht, in het water en op het land voortbewegen.

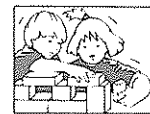
Als afsluiting gaan de kinderen weer in groepjes gezelschapsspelletjes doen die verband houden met hoe dieren zich voortbewegen.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van dieren (16.4).

Onderscheiden van hoofdgroepen van dieren (voortbeweging) (16.4.3).

Bekijken en vergelijken van dieren rondom de school (kikkervisjes) (16.4.4).

Materiaal

Een bak met kikkervisjes.

Boeken met dierenplaten uit het documentatiecentrum of andere afbeeldingen; voor elk tafelgroepje moeten er vier à vijf platen zijn van een vis, een vogel, een reptiel en een of twee zoogdieren.

Gezelschapsspelletjes (voor elk groepje een) die in verband staan met hoe dieren zich voortbewegen: *Zet 'm op, slak!* (Ravensburger); *Paardenrennen*; *Hengelspel*; *Kat en muis* (Jumbo); *Pingwin* (Jumbo). De *Speel-o-theek* kan u waarschijnlijk aan de spelletjes helpen.

Jaarkalender

In verband met de kikkervisjes is april/mei de aangewezen periode.

In een andere periode kunt u misschien een ander dier kiezen voor de introductie.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Zowel bij het doorvragen in de verslagkring als bij het uitdelen van de spelletjes houdt u rekening met het niveau van de kinderen.

Observatie/evaluatie

Ontdekken de kinderen zelf veel op de dierenplaten of moet u erg doorvragen?

In Achteruitland kunnen de kinderen alleen maar 'achteruitbewegingen' maken. Ze lopen of rennen niet vooruit, ze lopen, stappen en fietsen altijd van voor naar achter. De kinderen gaan dit onder andere doen met allerlei buiten-speelmateriaal:

Achteruit lopen.

Proberen achteruit te hinkelen.

Nog moeilijker: achteruit kruipen.

Met een kruitwagen achteruit lopen.

Met de loopklossen is het een poging waard.

Op een fietsje stappen en achteruit fietsen.

De kar achterwaarts duwen, lukt dat? Ook met z'n tweeën kun je het proberen, bijvoorbeeld met de teugels.

Al het buitenspeelmateriaal dat aanwezig is en hiervoor geschikt, gaat u hierbij gebruiken; ieder kind mag alles proberen. Als de 'Achteruitlandse' kinderen moe worden, kunt u buiten (of eventueel binnen) een leergesprekje houden:

Was dat nou moeilijk, dat achteruit bewegen?

Hoe zou dat komen?

Hoe heb je eigenlijk geleerd om bewegingen te maken?

Hoe komt het eigenlijk dat je bewegingen kunt maken?

U vertelt hierbij iets over botten en het geraamte; over wat spieren zijn en hoe die als 'elastiekjes' aan de botten trekken; en over seintjes die vanuit je hoofd naar de spieren gaan, waardoor de spieren ervoor zorgen dat je armen en benen kunnen bewegen. De kinderen kunnen ook aan hun eigen arm voelen dat de spieren gaan werken, als ze iets optillen.

In het documentatiecentrum is vast wel wat bijpassend beeldmateriaal te vinden.

Situatie

Kring

Buitenwerk

Bedoeling

Kennis en beleving van het eigen lichaam (via directe ervaring, waarneming of voorstelling) (13.1).

Materiaal

Zoveel mogelijk buitenspeelmateriaal.

Plaatmateriaal van het menselijk lichaam waarop het geraamte en de spieren afgebeeld zijn.

Organisatie

Het leergesprekje is belangrijk in dit lesidee; zorgt u dat dit goed uit de verf komt.

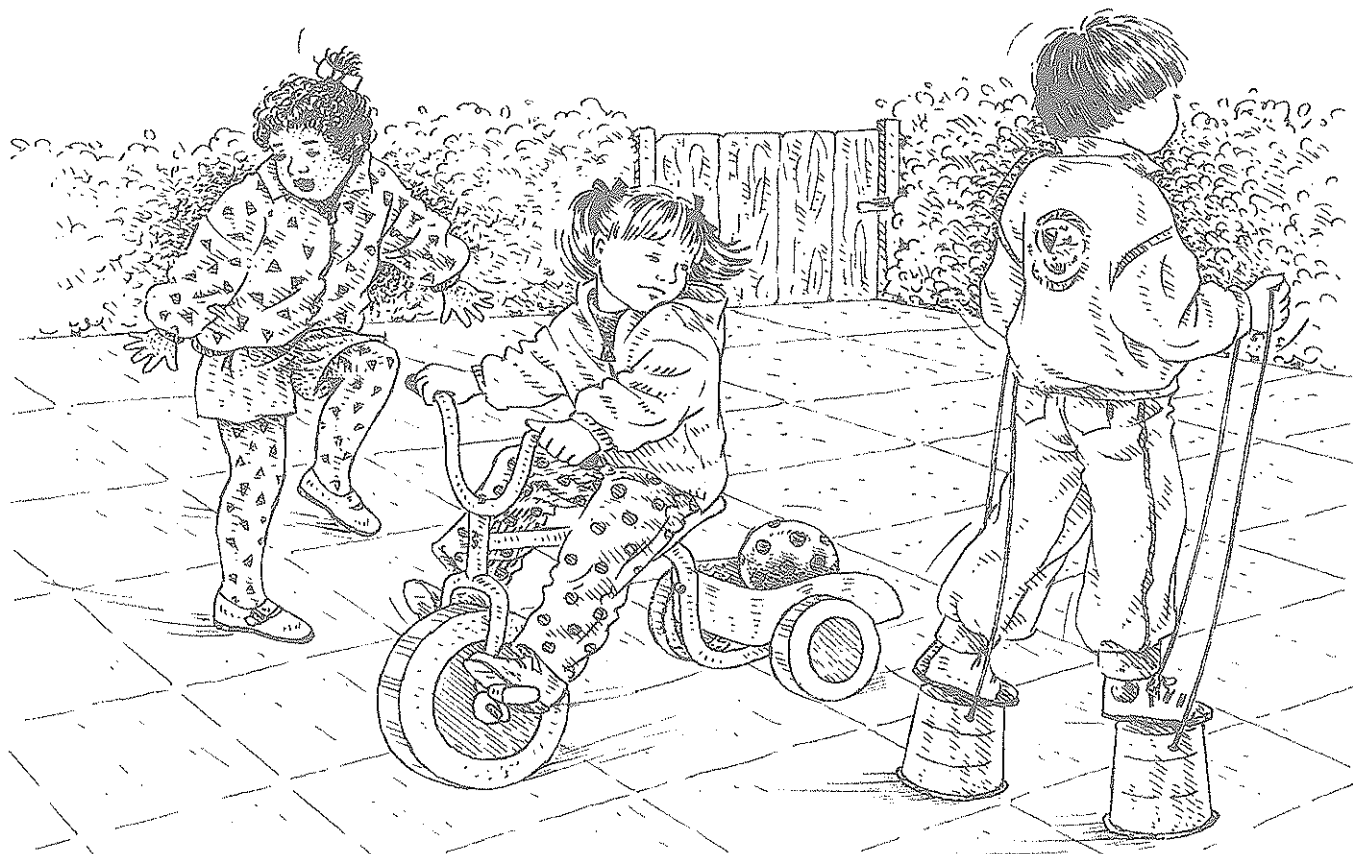
Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Begrijpen de kinderen uw uitleg over botjes en spieren?

Wie jaagt de blaadjes op de vlucht?
Wie jaagt de wolken door de lucht?
Wie ritselt, giert, brult en zucht?
Het is de wind, lucht... lucht... lucht!

Een winderige dag kan een goede aanleiding zijn voor dit lesidee. U start in de kring met een gesprek over wind. U vraagt bijvoorbeeld: Wees eens heel stil. Wat hoor je buiten? Waaraan kun je zien dat het buiten waait? (Takken, blaadjes, papier, enzovoort.)

Kun je ook voelen dat het waait? Waaraan? (Deur die uit je hand slaat. Jas die bol gaat staan. Druk tegen je lichaam, als je tegen de wind in loopt of fietst.)

Wat is wind eigenlijk? De kinderen bedenken allerlei omschrijvingen: Wind is dat het waait..., dat het hard blaast..., dat er storm is..., dat er hoge golven komen..., dat alles omwaait..., dat takken heen en weer gaan...

Wie kan de wind eens nadoen?

De kinderen zullen niet zo gemakkelijk bedenken dat wind bewegende lucht is. U stimuleert het denken in die richting door hen bij de regel 'lucht... lucht... lucht!' allerlei spulletjes (veertjes, pluusjes, plastic bekertjes, knikkers) weg te laten blazen. U laat hen ontdekken dat je harder en zachter kunt blazen. Is dat met de wind ook zo? Samen gaat u dit na door bijvoorbeeld buiten bij een boom of naar een vlag te gaan kijken. In overleg concludeert u:

Vlag bijna stil: windstil.

Vlag zacht in beweging: zachte wind.

Vlag flink in beweging: harde wind.

Vlag zwaait heen en weer: storm.

In groepjes laat u de kinderen op dezelfde afgesproken momenten van de dag de windsterkte inkleuren op doeblad W5. De resultaten bespreekt en vergelijkt u samen:

Zijn er grote verschillen tussen de bevindingen van de groepjes?

Kwam elk groepje tot een keuze?

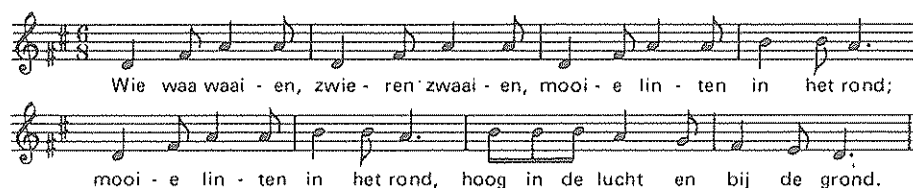
Verandert de windsterkte erg op een dag?

U hangt de resultaten op een groter overzicht in het lokaal op. U kunt er ook een weekoverzicht van maken.

De kinderen zoeken vervolgens naar andere mogelijkheden om de wind te bestuderen: kijken naar een vlieger, een molen, een lint. Van verschillende kleuren crêpepapier maken ze linten. Buiten of binnen zingt en speelt u het liedje 'Zwieren zwaaien'. Het woordje *mooie* vervangt u achtereenvolgens door *rode*, *blauwe*, *gele*, enzovoort. U zingt voor en de groepjes zwaaien om beurten met hun lint. U eindigt uiteraard met *alle*!

ZWIERN

ZWAAIEN!

Uit: Thea Zaat, *Ding Dong* (Stichting ter bevordering van de muzikale vorming, Almelo).

Situatie

Kring

Buitenwerk

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van eenvoudige natuurverschijnselen (windkracht) (16.8).

Doeblad W5

Materiaal

Veertjes, pluusjes, plastic bekertjes, knikkers.

Crêpepapier en scharen.

Organisatie

U zorgt dat crêpepapier en scharen klaarliggen, zodat alle kinderen, na de kring, meteen aan de slag kunnen.

Jaarkalender

Herfst ligt voor de hand.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Noteer eens een paar interessante kinderlijke omschrijvingen over het verschijnsel *wind* (begripsvorming).

Waarschijnlijk zijn er in uw groep kinderen die al op zwemles zitten, maar ook zullen er kinderen zijn die nog bang zijn voor water.
 Wie van jullie zit er op zwemles?
 Wat heb je er al geleerd?
 Was je in het begin bang voor water?
 En hoe is dat nu, hoe vind je dat nu?
 Waarom is het fijn om te kunnen zwemmen?

Kinderen die op zwemles zitten, vertellen over de eerste lessen, over de badjuf/-meester, over wat je eerst leert en wat daarna. U vertelt zelf ook over uw eigen ervaringen met de zwemles, toen u klein was:
 Hoe oud was u, toen u leerde zwemmen?
 Hoe vond u de badmeester of de badjuffrouw?
 Had u veel tijd nodig om het te leren?
 Had u last van watervrees?
 Heeft u een zwemdiploma gehaald?
 Zwemt u nog wel eens?

Hierna gaan kinderen die al kunnen zwemmen, demonstreren welke bewegingen er bij zwemmen horen. Op de grond op je buik en op je rug of met je buik op een bank de slagen nadoen. De andere kinderen kijken en gaan het daarna nadoen. Het hele 'zwembad' is vol met spartelende kinderen. Nu maakt u er een bewegingsspel van. De kinderen gaan al lopend 'baantjes trekken', waarbij ze de zwembewegingen uitvoeren. Van de ene zijde van de speelzaal naar de andere gaan ze, telkens op een teken van u: zwemmen op de borst, op de rug, onder water, snel en langzaam. Rillen van de kou, jezelf afdrogen en aankleden zijn ook bewegingen die hierbij passen.

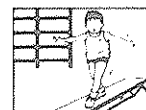
Terug in de klas maken de kinderen een vetkrijttekening over wat ze fijn of niet fijn vinden in het water.

Variatie

Ook de zand-/watertafel is heel geschikt voor verwerking in een klein groepje: popjes die zwemmen, onder water duiken, drijven, spelen op het strand.

Situatie

Speelzaal

Bedoeling

Kennis en beleving van het eigen lichaam (via directe ervaring, waarneming of voorstelling) (13.1).
 Samenleven (17.2).

Materiaal

Tekenvellen.
 Vetkrijt.
 Zand-/watertafel.
 Popjes.

Jaarkalender

Past vooral in de zomer, maar ook in andere seizoenen.

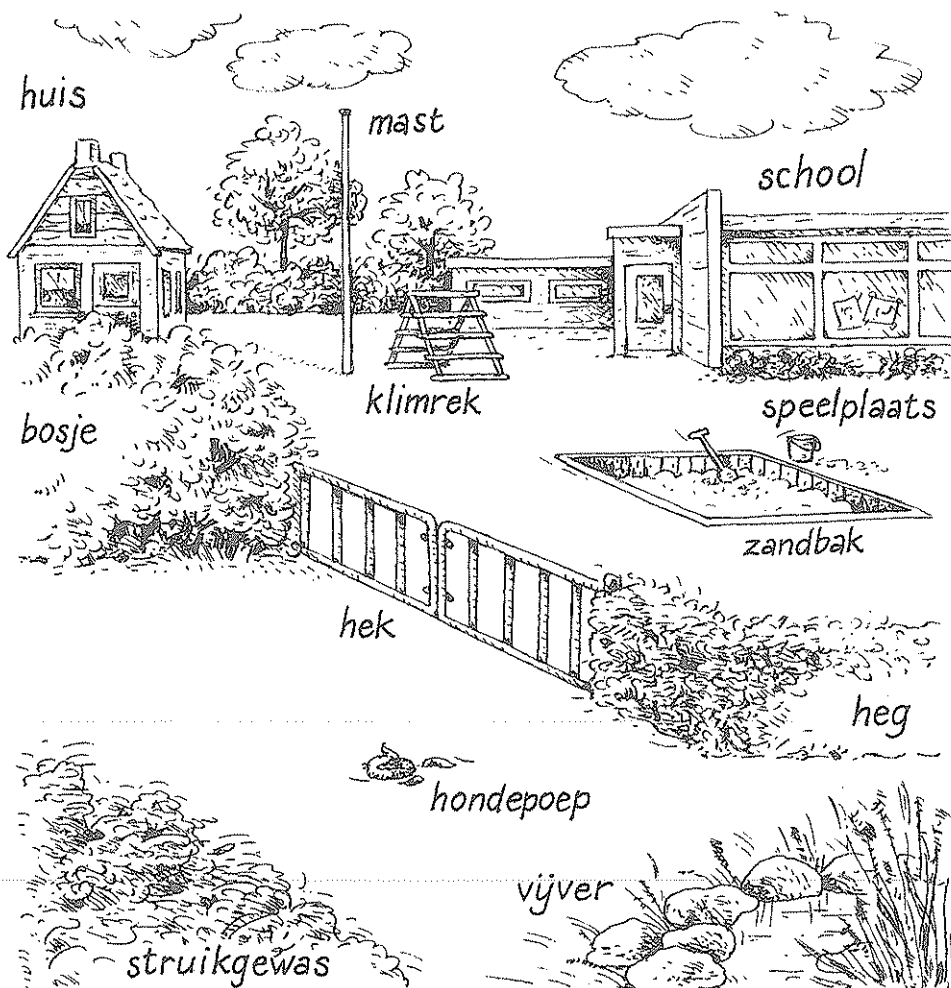
Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Zijn er kinderen die duidelijk watervrees hebben?
 Hoe reageren zij op anderen die over hun watervrees heen zijn gegroeid?

Vandaag gaan we een wandeling maken. We beginnen op de speelplaats en gaan vervolgens de wijk in. Tijdens het lopen onthouden de kinderen goed wat ze allemaal tegenkomen. Na de groepswandeling wordt de afgelegde route op het bord of op een groot vel papier nagetekend. U start vanuit de school en tekent enkele markante punten van de route in. Voorbeeld:

Samen probeert u de route zo compleet mogelijk te maken. De kinderen mogen om beurten een plaats op de route aanwijzen en daarover iets vertellen. U stimuleert hen om te praten over:

- Gevaarlijke punten langs de route.
- Bloemen, planten langs de route.
- Dieren langs de route.

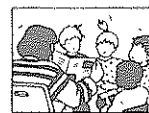
U vraagt de kinderen om in gedachten de route in tegenovergestelde richting te lopen.

Wie kan dat zonder op het bord te kijken?

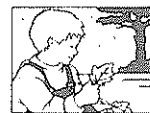
Wie van de kinderen zou een andere route uit kunnen zetten? U probeert deze ook op het bord te tekenen.

Ter afsluiting mogen de kinderen met behulp van doblad W6 een routeboekje maken. Ze mogen dit alleen doen, met z'n tweeën of in een groepje van vier. Op het doblad staan vier hokken ingetekend. Dit zijn vaste punten. De andere vijf hokken mogen de kinderen zelf intekenen. Na het tekenen worden de hokken uitgeknipt en aan elkaar (in de juiste volgorde) geniet. Een aantal van deze routes kunt u met de kinderen lopen. Als u dit vaker doet, kunnen ze misschien op den duur allemaal gelopen worden.

Situatie

Kring

Buitenwerk

Bedoeling

Oriëntatie in de ruimte (14).
Ontdekken van en omgaan met relaties tussen elementen in het platte vlak (repre-senteren en lokaliseren) (14.4).

Doebblad W6

Organisatie

Voordat u dit lesidee gaat doen, is het goed dat u voor uzelf in de buurt van de school een route uitzet. U let hierbij vooral op eventuele gevaarlijke oversteekpunten. Bij het nabespreken van de wandeling kunt u extra aandacht besteden aan bijvoorbeeld rommel die de kinderen langs de route hebben zien liggen. U kunt de kinderen van de bovenbouw betrekken bij het samen met de kleuters lopen van de routes. De opdrachten zijn dan vooraf op papier gezet.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Bij het nabespreken van de wandeling kunt u letten op welke kinderen goed/minder goed formuleren.

Ook kunt u nagaan welke kinderen wat meer moeite hebben met het onthouden van bepaalde zaken.